อรรถวุฒิ บัวบุตร 2555: การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการปนเปื้อนแคดเมียมในดิน ลุ่มน้ำแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์พันธ์ทิพย์ จงโกรย, Ph.D. 112 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรบริเวณลุ่มน้ำแม่ตาวที่ได้รับผลกระทบจากการปนเปื้อนแคดเมียมในดิน วิธีการวิจัยเป็นการผสมผสานระหว่างวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่รวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร การสำรวจภาคสนามโดยตรงประกอบการอ่านแผนที่ และการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่าการปนเปื้อนแคดเมียมในดิน ไม่ส่งผลให้เกิดความเสื่อมถอยของสังคมเกษตรในชุมชนลุ่มน้ำแม่ตาวที่เด่นชัด อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำรงชีวิตเพื่อให้เกิดการอยู่รอด ทั้งนี้ แม้ว่าสาขาการเกษตร ยังคงเป็นสาขาอาชีพที่สร้างรายได้หลักให้กับครัวเรือนเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ แต่พบว่าวิธีการทำการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูก โดยมีการทำนาข้าวลดลงกว่าครึ่ง จากเดิมที่มีถึง 171 แปลง ส่วนใหญ่เปลี่ยนเป็นการปลูกอ้อยแบบเชิงเดี่ยว ภายใต้การส่งเสริมการปลูกพืชพลังงานเพื่อทดแทนพืชห่วงโซ่อาหารของภาครัฐ นอกจากนั้น พบการเพิ่มความหลากหลายในการใช้ประโยชน์ที่ดินแปลงที่อยู่อาศัยและการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ ส่วนในด้านของการถือครอง การย้ายถิ่น และรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน พบการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก

ข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มความหลากหลายในการทำการเกษตร มีการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มความมั่นคงในการดำรงชีวิต นอกจากนั้น ภาครัฐควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการปนเปื้อนของแคดเมียม

__________________ __________________ ____ / ____ / ____

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์